

4 | 2021

Acta Classica Mediterranea

Acta Classica Mediterranea

4 | 2021

Founders | Kurucular

Hüseyin Sami Öztürk - Hamdi Şahin - Gürkan Ergin - Ayşen Boylu

Editors-in-Chief | Baş Editörler

Hüseyin Sami Öztürk - Hamdi Şahin - Gürkan Ergin

Editorial Board | Editör Kurulu

Hüseyin Sami Öztürk - Hamdi Şahin - Gürkan Ergin - Aşkın Özdizbay

Editors in Epigraphy | Epigrafi Alan Editörleri

Hamdi Şahin - Hüseyin Sami Öztürk

Assistants in Epigraphy | Epigrafi Alan Asistanları

Fiğen Şahin - Selen Kılıç - Haralambos Nikolayidis - Ezgi Demirhan-Öztürk

Advisory Board (In Alphabetical Order) | Danışma Kurulu (alfabetik sırayla)

Z. Sencan Altınoluk (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

Thomas Corsten (Universität Wien)

Vedat Çelgin (İstanbul Üniversitesi, *emeritus*)

İnci Delemen (İstanbul Üniversitesi, *emeritus*)

Çiğdem Dürüşken (İstanbul Üniversitesi)

Kenan Eren (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Alan Greaves (Liverpool University)

Matthäus Heil (Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften)

Kaan İren (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Ulrike Jansen (Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften)

Ludwig Meier (Österreichische Akademie der Wissenschaften)

Esen Öğüş (Princeton University)

Ekin Öyken (İstanbul Üniversitesi)

Hüseyin Murat Özgen (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Aliye Erol-Özdizbay (İstanbul Üniversitesi)

Christine Özgan (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Pınar Özlem-Aytaçlar (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Felix Pirson (DAI İstanbul)

Manfred Schmidt (Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften, *emeritus*)

Christof Schuler (DAI München)

Cumhur Tanrıver (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Oğuz Tekin (Koç Üniversitesi - AKMED)

Managing Editor | Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ayşen Boylu

Address | Adres

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.

Tomtom Mah. Yeni Çarşı Caddesi No: 52-1, 34433

Beyoğlu/İstanbul

Sertifika No: 16972

www.homerbooks.com

e-mail: homer@homerbooks.com

Printed by | Baskı

Altan Ambalaj Matbaa San. ve Tic. A.Ş.

Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sitesi 3. Caddesi No: 222/A-1

Bağcılar/İstanbul

Sertifika No: 36063

Contents | İçindekiler

Önsöz | Preface 7

Articles | Makaleler

A New Grave stele of a Roman *veteranus* from the southwest of Tios
(Devrek/Dadybra?) in Karadeniz Ereğli Museum
Bülent Öztürk 9

From Dacia Minor to Nicomedia: Iconography, Onomastics and a New
Career of the Late Roman Army. The Sarcophagus of Tziampo, *protector*
divini lateris
Hüseyin Sami Öztürk - Dan Dana 29

Der Apollontempel von Sura: Zeuge eines Tsunami
Diether Schürr 67

Inscriptiones Asiae Minoris (IAM) 75

Addenda, Corrigenda et Commentarii Inscriptionum II 301

Acta Classica Mediterranea
Guidelines for Authors 311

Acta Classica Mediterranea
Yayın İlkeleri 314

Önsöz | Preface

Acta Classica Mediterranea'nın dördüncü sayısı pandemi nedeniyle kısa bir gecikmeyle çıkmaktadır. Bu sayıda çok değerli dört makaleye yer verilmiştir. Makaleleriyle dergiye katkı sağlayan B. ÖZTÜRK, D. SCHÜRR, D. DANA ve H. S. ÖZTÜRK'e tüm yayın ekibimiz adına teşekkür ederiz.

IAM metnini gözden geçiren ve önerileriyle birlikte bir takım düzeltmeler yapan Th. CORSTEN'a ve grafiker Sinan TURAN'a teşekkür ederiz.

Editörler

The fourth issue of Acta Classica Mediterranea comes out following a short delay due to the pandemic. It includes four important articles by B. ÖZTÜRK, D. SCHÜRR, D. DANA and H. S. ÖZTÜRK. We are grateful for their contributions.

Finally, we extend our thanks to Th. CORSTEN for his review of and suggestions for the IAM text and to our graphic designer Sinan TURAN for his work to bring all this together.

Editors

From Dacia Minor to Nicomedia: Iconography, Onomastics and a New Career of the Late Roman Army. The Sarcophagus of Tziampo, *protector divini lateris*

Hüseyin Sami Öztürk - Dan Dana

Özet

İzmit Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün bulunduğu alanda Kocaeli Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Müdürlüğü tarafından 2017-2019 yılları arasında bir kurtarma kazısı yapıldı. Bu kazılar sırasında, içerisinde 5 in situ lahit, 51 kiremit mezar ve iki *amphora* mezarı bulunan yeni bir nekropol alanı keşfedilmiştir. Lahitlerden dördü üzerinde ise Roma dönemine tarihlenen mezar yazıtları tespit edilmiştir. Bu makalede, bu yazıtlardan Latince olanı tanıtılmaktadır. Diocletianus ya da Constantinus zamanına tarihlenen yazıtın çevirisi şöyledir: “Yeraltı Tanrıları’na! Dacia Minor Eyaleti’ndeki Pieucens Bölgesi kökenli, İmparator koruyucusu (= *protector divini lateris*) Tziampo bu mezar anıtını yeniden yaptırdı. (Ben) 50 yıl yaşadı(m). Bu mezara oğlum Severus yahut da eşim dışında (başka hiç kimsenin) gömülmesine izin vermiyorum. 9 yıl süvari, 11 yıl *ordinarius* ve 10 yıl *protector* olarak askerlik yaptım. Şayet birisi bu mezara bir başkasını gömmeye cesaret ederse, *fiscus*’a 20; kent kasasına 10 folles ödeyecektir. Tüm askerliğim 30 yıl sürdü. Hoşçakalın!”

Anahtar sözcükler: Nikomedeia, Bithynia, Dacia Minor, mezar yazıtı, onomastik, Diocletianus/Constantinus, Geç Roma ordusu, *protector divini lateris*, *caballarius*, *ordinarius*

Abstract

A rescue excavation by the Directorate of the Kocaeli Museum of Archaeology and Ethnography was conducted between 2017 and 2019 in the area where the General Directorate of Izmit Water and Sewerage Administration is located. In the course of these excavations, a new necropolis area was discovered, including five in situ sarcophagi, 51 tile tombs, and two amphora tombs. Among them, four sarcophagi bear funerary inscriptions dating from the Roman period. This

Assoc. Prof., Marmara University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History, İstanbul (hsoztrk@yahoo.com; <https://orcid.org/0000-0002-4366-1277>).

Dr., CNRS/HISOMA (Histoire et Sources des Mondes Antiques, UMR 5189), Lyon (dan.dana@mom.fr; <https://orcid.org/0000-0001-9462-7266>).

We would like to thank the former director of the Museum, Mr Rıdvan GÖLCÜK (now at Troia Museum) and archaeologist Kemal ÇİBÜK (now at Troia Museum), who informed us about the inscriptions and allowed us to study them. We are also grateful to the director of the Museum, Mr Serkan GEDÜK, archaeologist Zuhale UYKAL and other museum staff who helped us during these works also to İstanbul Archaeological Museums for allowing the publication of the photo (Fig. 8) and Tuğçe AKBAYTOĞAN (the vice director of IAM), Feza DEMİRKÖK (the epigraphist of IAM) and Dilara TURAN (IAM).

paper presents one of these. The translation of this Latin inscription dated to Diocletian or Constantine is following as: “To the spirits of the dead! I, Tziampo, *protector* of the divine flank, restored my monument, originating from *regio Pieucensis*, province of Dacia Minor. He lived 50 years. And I want that nobody will be permitted to be deposited here except his son Severus or his wife. He served as horseman for nine years, as *ordinarius* for 11 years, and protected as *protector* for 10 years. But if another (person) dares to open (the sarcophagus), let him give the *fiscus* 20 *folles* and the city 10 *folles*. On the whole, he served for 30 years. Farewell, passers-by!

Keywords: Nicomedia, Bithynia, Dacia Minor, epitaph, onomastics, Diocletian/Constantine, Late Roman army, *protector divini lateris*, *caballarius*, *ordinarius*